

DRŽAVNI ARHIV U RIJECI

SUMARNI INVENTAR

**AUTONOMNI ZAVOD ZA PUČKE KUĆE
KVARNERSKE POKRAJINE**

1926-1946

Broj fonda: HR DARI 737

Izradila: Zorica Manojlović

Rijeka, 2002.

Nazivi stvarateljja fonda:

**ENTE AUTONOMO PER LE CASE ECONOMICHE E POPOLARI DI FIUME
1926-1936.**

**ISTITUTO FASCISTA AUTONOMO PER LE CASE POPOLARI DELLA PROVINCIA
DI FIUME
1936.-1945.**

**ISTITUTO AUTONOMO PER LE CASE POPOLARI DELLA PROVINCIA DI FIUME
1945., 1946.**

S A D R Ź A J

1.	U V O D	5
1.1.	POVIJEST STVARATELJA	5
1.2.	UREDSKO POSLOVANJE	10
1.3.	GRADIVO	11
1.3.1.	Povijest fonda i preuzimanje	11
1.3.2.	Plan sređivanja, očuvanost i potpunost	12
1.3.3.	Jezik i pismo	13
1.3.4.	Dopunski izvori u istom arhivu	13
1.3.5.	Valorizacija	14
1.4.	LITERATURA	15

S U M A R N I I N V E N T A R 16

2.	S P I S I	17
2.1.	STATUSNA DOKUMENTACIJA (1936.-1940.)	17
2.1.1.	Statut	17
2.1.2.	Pravilnik o osoblju	17
2.1.3.	Izješće o imovinskom i administrativnom preustrojstvu Zavoda	17
2.2.	ZAPISNICI SJEDNICA (1929.-1940.)	17
2.2.1.	Upravno vijeće	17
2.3.	SPISI O NEKRETNINAMA U VLASNIŠTVU I POD UPRAVOM ZAVODA (1927.-1946.)	17
2.3.1.	Pravna dokumentacija o nekretninama	17
2.3.1.1.	Ugovori o pogodbi, zamjeni, kupoprodaji ili ustupanju nekretnina Zavodu s popratnom dokumentacijom	17
2.3.1.2.	Ugovori o najmu nekretnina s pogodbom o budućoj prodaji i ugovori o prodaji	17
2.3.2.	Projekti izgradnje nekretnina	17
2.3.2.1.	Financiranje projekata	17
2.3.2.2.	Nacrtna dokumentacija	18
2.3.3.	Spisi o održavanju nekretnina	18
2.3.3.1.	Dosjei popravaka ratnih oštećenja na zgradama	18
2.4.	RAČUNOVODSTVENA I KNJIGOVODSTVENA DOKUMENTACIJA (1928.-1945.)	18
2.4.1.	Završni račun	18
2.4.2.	Isplatne liste i porezi na beriva	18
2.4.3.	Naknade doprinosa za zdravstveno i socijalno osiguranje kućepaziteljica	18
2.4.4.	Inventar pokretnina u vlasništvu Zavoda i promjene u svezi njega	18
2.4.5.	Ugovori o zajmu i promjene ugovora o zajmu	18

1. U V O D

1.1. POVIJEST STVARATELJA

Stvaratelj fonda *Autonomni zavod za pučke kuće* osnovan je odlukom Općine Rijeka br. 29 od 27.I.1926 godine na inicijativu Izvanrednog povjerenika za općinu Rijeka i Gradske štedionice pod nazivom *Ente autonomo per le case economiche e popolari di Fiume*¹, a konstituirajuća sjednica održana je 31.I.1926. godine². Uspostavljanjem talijanske uprave u gradu 1924. godine, postepeno se uvodi i talijansko zakonodavstvo, pa tako i ono o ekonomičnoj stanogradnji koje je prošireno na Rijeku 7.II.1926. godine³, dakle nešto nakon osnivanja samog Zavoda. Zavod dobiva status pravne osobe (Ente morale) kraljevskim dekretom br. 2166 od 14.XI.1926. godine⁴ kojim je prihvaćen i njegov statut donesen općinskim odlukama br. 71 od 11.III.1926. i br. 233 od 3.VII.1926. godine⁵. Osnovni cilj ove javne ustanove bio je osigurati jeftine i ugodne stanove za velik broj stambeno nezbrinutih radnika i nižih službenika. Njezinim osnivanjem potaknuta je intenzivna izgradnja objekata kojima je ona investitor i upravitelj. Predbilježbe za najam u prvim izgrađenim stanovima u Istarskoj ulici zaprimane su već u listopadu 1926. godine. U prvih deset godina djelovanja Zavod je izgradio 22 zgrade i 9 blokova *villina* u kojima su bile smještene 562 obitelji⁶.

¹ DAR, Općina Rijeka 1918-1945, Opći spisi, 1926., H 8/1926.

² *L'Ente per la costruzione di case economiche*, La Vedetta d'Italia, 2.II.1926., str. 2.

³ DAR, Riječka prefektura, busta 317, I-6-3, Istituto fascista autonomo per le case popolari / già Ente autonomo case popolari (1926.-45.)

⁴ Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia br. 1 od 3.I.1927., str. 16.

⁵ DAR, Općina Rijeka 1918-1945, Opći spisi, 1926., H 8/1926.

⁶ *Dieci anni di attività dell Ente Autonomo Case Economiche e Popolari di Fiume*, Opere Pubbliche, VI., N. 5-6, Rim 1936., str. 190.

Prema statutu iz 1926. godine⁷ Zavod kupuje i prodaje zemljišne terene, zgrade za prenamjenu u ekonomične objekte, osim stambenih zgrada gradi jeftine hotele, upravlja pučkim kućama za račun grada i drugih ustanova, sklapa ugovore o najmu i drugo. Početnu imovinu Zavoda čine 100.000 lira od općine i isti iznos od Gradske štedionice, a imovina može biti uvećana s udjelima drugih pravnih lica ili privatnih osoba. Zavodom upravlja upravno vijeće sastavljeno od predsjednika i šest članova. Članovi se biraju na dvije godine. Polovica članova obnavlja se svake godine. Vijeće imenuje općinsko vijeće koje za tri člana zahtijeva prijedlog drugih ustanova, a jednog imenuju stanari zgrada Zavoda, kojem prestaje dužnost ako mu istekne ugovor o najmu sa Zavodom. Svake godine odbor između sebe imenuje potpredsjednika i izvršnog tajnika, a godišnje se imenuje i jedan nadzornik (sindaco effettivo) kojeg predlaže Ministarstvo narodnog gospodarstva, te dva njegova zamjenika. Nadzornici nadgledaju financijsko poslovanje i obavljaju reviziju završnog računa. Upravno vijeće na svojim sjednicama, koje održava najmanje jednom mjesečno, a i po potrebi, donosi sve odluke vezane za ostvarivanje osnovnih ciljeva Zavoda, a posebno su važne one o financiranju projekata, o kupoprodajama nekretnina i o uzimanju zajmova. Ministarstvu narodnog gospodarstva (Generalnoj direkciji rada) podnosi završni račun sa svojim izvješćem i izvješćem nadzornika te svim ostalim potrebnim podacima.

Statut se ne bavi ustrojem ustanove u smislu organizacije poslova i strukture osoblja, tek se navodi direktor kao odgovorna osoba te inženjer u kontekstu pregleda iznajmljenih stanova. Posebno su istaknute odredbe o kupoprodajama, izgradnji i raspolaganju zgradama i uvjetima najma.

Promjena naziva kao i statutarne promjene proglašene su dekretom Ministra javnih radova od 9.VII.1936. godine⁸ kojim Zavod mijenja naziv iz *Ente autonomo per le case economiche e popolari di Fiume* u *Istituto fascista autonomo per le case popolari della Provincia di Fiume*, dakle on više nije teritorijalno nadležan samo za Rijeku, već za cijelu riječku, odnosno Kvarnersku pokrajinu. Dekret je utemeljen u zakonu br. 1129 od 6.VI.1935. godine⁹ o reformi svih zavoda za pučke kuće u zemlji u cilju ujednačavanja djelatnosti. Po njemu se u svim glavnim gradovima pokrajina kraljevskim dekretom osnivaju zavodi s istim navedenim nazivom, a tamo gdje već postoje njihova reforma bit će potvrđena ministarskim dekretom.

Prema statutu iz 1936. godine Zavod se financira iz novčanih

⁷ DAR, Općina Rijeka 1918-1945, 1926., H 8/1926.

⁸ Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia br. 86 od 13.IV.1937., str. 1391.

⁹ Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia br. 156 od 6.VII.1935., str. 3392.

udjela općine Rijeka, Gradske štedionice u Rijeci i Saveznog instituta štedionica Venecije, nasljedstva, donacija i drugih udjela. Upravno vijeće sastoji se od 9 članova: predsjednika imenovanog kraljevskim dekretom na prijedlog ministra javnih radova, člana imenovanog od ministra javnih radova, člana imenovanog od tajnika Pokrajinskog saveza borbenih snopova, tri člana imenovana od općine Rijeka, tri imenovana od općine u suglasnosti s Gradskom štedionicima u Rijeci i Saveznim institutom štedionica Venecije. Predsjedniku mandat kao i drugim članovima vijeća traje četiri godine i ponovo može biti biran. Vijeće odlučuje o primanju donacija, o kupoprodajama, prihvaća projekte izgradnje i rekonstrukcije objekata, donosi interne pravilnike i pravilnike o osoblju, pravilnike o izgradnji, najmu, održavanju, imenuje službenike, prihvaća završni račun i proračun. Predsjednik pravno zastupa Zavod, saziva sjednice i vodi ih, brine o izvršenju odluka vijeća, potpisuje spise, nadzire rad administracije, rješavanje predmeta i otpravu spisa. Sjednice se održavaju jedanput mjesečno ili po potrebi. Financijsko poslovanje ustanove nadgleda nadzorni odbor od tri člana i dva zamjenika. Jednog nadzornika imenuje Ministarstvo javnih radova, druge imenuje općina u suglasnosti s drugim ustanovama koje sudjeluju u kapitalu Zavoda. Nadzornici se imenuju svake četiri godine.

Da bi se proveo preustroj Zavoda u skladu sa zakonskim promjenama, a nakon što je predsjednik upravnog vijeća podnio ostavku na sjednici od 31.III.1937. godine zbog ignoriranja ustanove prigodom posjete ministra javnih radova Rijeci, prefekt Kvarnerske pokrajine je dekretom br.1801/Gab od 12.V.1937. godine postavio povjerenika (Commissario Prefettizio) za privremeno upravljanje ustanovom i dao mu sva ovlaštenja koja su do tada obavljali predsjednik i upravno vijeće¹⁰. Povjerenikove odluke upisane su u knjige zapisnika sjednica. U šest mjeseci upravljanja povjerenik je reorganizirao poslovanje i urede s rezultatima predloženim u njegovom izvješću o imovinskom i administrativnom preustroju Zavoda¹¹. Tako je 29.X.1937. godine stupio na snagu Pravilnik o osoblju, a povučena je odluka Upravnog vijeća o sistematizaciji radnih mjesta (tabella organica del personale d'ufficio) od 20.XII.1933. godine. Po sistematizaciji iz 1933. godine osoblje čine ravnatelj, računovođa, tajnik, pomoćni računovođa i pomoćnik. U trenutku uspostavljanja privremene uprave mjesta iz tabele bila su popunjena na način: funkcija ravnatelja povjerena je ravnatelju općinskog Tehničkog ureda, tu su privremeni inženjer, službenik koji sastavlja ugovore, činovnica na mjestu pomoćnog računovođe, privremeni pomoćnik zadužen za ubiranje najma kao još dva službenika. Takvom strukturom djelatnika pokrivena su tehnička služba, upravna i služba ubiranja najma. Tijekom privremene uprave usvojene

¹⁰ DAR, ovaj fond, Zapisnici sjednica upravnog vijeća, 1936. (3.II.)-1940.(21.VI.), sjednice održane 11.III.1937., 31.III.1937. i 13.V.1937. godine, str. 46-48, 57-59.

¹¹ DAR, ovaj fond, Statusna dokumentacija, Izvješće o imovinskom i administrativnom preustroju Zavoda (Relazione sul riordinamento patrimoniale e amministrativo dell'Istituto), 1937.

su daljnje promjene. U tehničkoj službi ostaje asistent, dok su dužnosti razriješeni direktor i privremeni inženjer, a njihove nadležnosti povjerene su Građanskom tehničkom uredu uz odobrenje Ministarstva javnih radova. Za upravnu službu je primljen privremeni činovnik. Dok su prije najam ubirala tri činovnika, svaki za svoju skupinu zgrada, nakon promjena to čini jedan.

Sistematizacija iz 1933. godine poslužila je uz neke promjene kao osnova za buduću organizaciju ureda i službi. Glavna promjena je bila što je ukinuto mjesto pomoćnog računovođe, a umjesto njega se otvorilo mjesto naplatničara. Rezultat svih tih promjena i preispitivanja organizacije ustanove bio je Pravilnik o osoblju koji je stupio na snagu 29.X.1937. godine s novom sistematizacijom radnih mjesta, kojim sistematizacija iz 1933. godine prestaje važiti¹². Uredi i službe podijeljeni su na ravnateljstvo, upravni ured i tehnički ured. Ravnateljstvo nadzire cijeli tijek radnog procesa i surađuje s predsjednikom u obavljanju svih funkcija u skladu sa statutom i izvršavanju odluka upravnog vijeća. Upravni ured nadležan je za sve one službe koje nisu pod isključivom kompetencijom ravnateljstva i tehničkog ureda, a dijeli se na tajništvo i računovodstvo. Tajništvo pomaže ravnateljstvu i drugim službama u rješavanju predmeta, vodi protokol i održava korespondenciju. O financijskom poslovanju brine računovodstvo. Tehnički ured u nadležnosti ima održavanje pokretne i nepokretne imovine Zavoda, proračune i nacрте novih zgrada, nabavku opreme i obračunavanje, upravljanje i nadzor nad radovima kao i svim drugim poslovima tehničke prirode.

Osoblje čine ravnatelj, računovođa, tajnik, tehnički asistent i naplatničar. U službu ga putem javnog natječaja prima upravno vijeće. U slučaju posebnih potreba ono može ovlastiti predsjednika da privremeno zaposli potrebno osoblje. Ravnatelj osobno vodi tehnički ured, odgovara za ukupni radni proces i izvršavanje odluka upravnog vijeća. Na sjednicama upravnog vijeća u ulozi je tajnika sa savjetodavnim pravom glasa.

¹²

DAR, ovaj fond, Zapisnici sjednica upravnog vijeća, 1936. (3.II.)-1940.(21.VI.), Odluka br. 14 od 27.X.1936. godine, str. 87-101.

Kraljevskim dekretom od 23.IX.1937. godine imenovan je novi predsjednik, koji od povjerenika preuzima upravu nad Zavodom na sjednici održanoj 24.XI. iste godine¹³. Tako je završeno razdoblje privremene izvanredne uprave u kojem su, osim navedenih poteza, usvojeni još i propisi o disciplini stanara, o dodjeli stanova u najmu i o službi čuvanja i čišćenja zgrada u vlasništvu Zavoda¹⁴.

Manje promjene Pravilnika o osoblju prihvaćene su na sjednici upravnog vijeća održanoj 20.VI.1938. godine¹⁵. U odnosu na organizacijski ustroj važna je ona vezana uz nadležnosti tajništva. Dužnostima tajnika opisanima gore pridodane su još i dužnosti pomoćnog računovođe.

Na sjednici upravnog vijeća održanoj 21.VI.1940. godine prihvaćen je dotjeran tekst Pravilnika o osoblju¹⁶, a koji je dopunjen odlukom vijećnika od 21.XII.1942. godine¹⁷. I po novom pravilniku uredi se dijele kao i po prethodnom, a i njihove nadležnosti ostaju iste. Broj službenika koji pokriva te urede se povećava, pa tako osoblje čine: ravnatelj, računovođa, tajnik-pomoćni računovođa i dva upravna službenika u upravnom uredu, tehnički asistent i dva tehnička službenika u tehničkom, te naplatničar.

¹³ DAR, ovaj fond, Zapisnici sjednica upravnog vijeća, 1936. (3.II.)-1940.(21.VI.), Primopredaja uprave, 24.XI.1937. godine., str. 104.

¹⁴ DAR, ovaj fond, Zapisnici sjednica upravnog vijeća, 1936. (3.II.)-1940.(21.VI.), Odluke br. 11, 12 od i 13 od od 27.X.1937. godine, str. 72-87.

¹⁵ DAR, ovaj fond, Zapisnici sjednica upravnog vijeća, 1936. (3.II.)- 1940. (21.VI.), sjednica održana 20.VI.1938. godine, str. 154.

¹⁶ DAR, ovaj fond, Zapisnici sjednica upravnog vijeća, 1936. (3.II.)-1940. (21.VI.), sjednica održana 21.VI.1940. godine, str. 285.

¹⁷ DAR, ovaj fond, Statusna dokumentacija, Pravilnik o osoblju (Regolamento organico del personale) 1940., 1942. dopunjen

Tijekom rata na snazi je bio zakon br. 1224 od 21.VIII.1940. godine o djelovanju zavoda za pučke kuće i Nacionalnog konzorcija zavoda za pučke kuće u ratnim uvjetima¹⁸. Po njemu su mandati dužnosnika u zavodima produženi do kraja rata i tri mjeseca nakon sklapanja mira. Također, ministru javnih radova dana je mogućnost da putem povjerenika upravlja zavodima. Povjerenik obavlja sve zakonske i statutarne dužnosti predsjednika i upravnog vijeća dok su njihovi mandati dokinuti. U Zavodu je zbog odsutnosti predsjednika i direktora povjerenik postavljen dekretom prefekta br. 2855 Gab. od 29.IX.1943. godine. Njegova dužnost je trajala do 27.XI. iste godine kad je dekretom prefekta br. 3238 Gab. poništen prethodni, a na dužnost su vraćeni predsjednik i upravno vijeće¹⁹.

Nakon završetka rata i promjene državnih i društveno-političkih okolnosti Zavod djeluje još kratko vrijeme. U nazivu se briše pridjev "fašistički" pa naziv glasi *Istituto autonomo per le case popolari della Provincia di Fiume*. Na sjednici Gradskog narodnog odbora Rijeka održanoj 18.III.1946. godine odlučeno je da se Zavod ukida odnosno da će izravno biti ovisan o GNO-u²⁰, odnosno podređen Odjelu tehničkih radova GNO-a. U službenom tisku, gradivu kao i u literaturi nema točnog podatka o prestanku rada ustanove. U spisima se djelovanje ustanove prati do lipnja 1946. godine. Također ne može se utvrditi organizacijski ustroj kao ni model upravljanja ustanovom u to vrijeme.

Gradsko poduzeća Uprava zgrada Rijeka osnovano u ožujku 1947. godine djelomično preuzima ulogu Zavoda, odnosno upravljanje nekretninama u njegovom vlasništvu. U tu svrhu izvršena je primopredaja ukupnog poslovanja u ožujku 1947. godine²¹.

U trenutku osnivanja sjedište ustanove bilo je u zgradi općine na Trgu Riječke rezolucije. Nisu pronađeni precizni podaci o daljnjim premještajima ureda, osim da je tridesetih godina ured bio na adresi Parini 2 (danas ulica Fiorello la Guardia), a da 1938. godine seli u novosagrađenu zgradu u ulici Tommaseo 21/1 (danas zgrada policije na adresi Žrtava fašizma 3). U travnju 1945. godine prefekt je naložio premještaj ureda u zgradu u ulici Zara 1 (Palazzo Adria)²² gdje ostaje do svoga ukidanja.

¹⁸ Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia br. 212 od 10.IX.1940., str. 3364.

¹⁹ DAR, Riječka prefektura, busta 317, I-6-3, Istituto fascista autonomo per le case popolari / gia Ente autonomo case popolari (1926.-45.)

²⁰ DAR, Gradski narodni odbor Rijeka, Razno 1945.-1948., 1. Zapisnici sjednica GNO-a 1945. i 1946.

²¹ DAR, Gradsko poduzeće Uprava zgrada Rijeka, 1947.-1949., Izdvojeni predmetni spisi, br. 1

²² DAR, Riječka prefektura, busta 317, I-6-3, Istituto fascista autonomo per le case popolari / gia Ente autonomo case popolari (1926.-45.), br. 275/Gab. od 5.IV.1945.

1.2. UREDSKO POSLOVANJE

Nisu poznati propisi koji uređuju pitanje uredskog poslovanja i ustroja pismohrane. Statuti i pravilnici sadrže tek općenite odredbe iz kojih je vidljiva podjela administrativnih zaduženja što je već opisano u prethodnom poglavlju. Osim iz njih, rekonstrukcija uredskog poslovanja moguća je još samo iz spisa budući da nisu sačuvana nikakva registraturna pomagala.

Prema pravilnicima o osoblju tajništvo unutar upravnog ureda održava korespondenciju, urudžbira spise, vodi protokol te čuva pismohranu.

Iz spisa se može zaključiti da je vođen jedinstven urudžbeni zapisnik. Na spisima je pečat protokola s datumom i brojem pod kojim su zavedeni u urudžbeni zapisnik. U gradivu se nailazi i na neurudžbirane spise.

Računovodstvenoj dokumentaciji je u pravilnicima posvećena nešto veća pozornost. U vrijeme izvanredne uprave u Zavodu u jesen 1937. godine uvedene su određene inovacije u vođenju računovodstva²³. To su dva registra s pregledom nepokretne imovine i opisom svih zgrada u vlasništvu te svim potrebnim podacima kao što su lokacija, katastarski i gruntovni podaci, broj katova i stanova te njihova vrijednost. Zatim sastavlja se inventar pokretnih dobara s tekućim rastućim brojem. Uvodi se novi dvojni tip računovodstva u kojem su spojeni imovinsko i financijsko računovodstvo.

Nakon rata formirani su dosjei popravaka ratnih oštećenja po ulicama ili skupinama ulica, ali nije jasna njihova međusobna veza jer nisu signirani.

Zbog fragmentarnosti gradiva teško je rekonstruirati sustav odlaganja spisa.

1.3. GRADIVO

1.3.1. Povijest fonda i preuzimanje

Historijski arhiv Rijeka preuzeo je po zakonskoj osnovi 11.III.1964. godine 1 sanduk gradiva Poduzeća Uprava zgrada Rijeka od njegova imatelja, Skupštine općine Rijeka, a u sklopu gradiva likvidiranih gradskih poduzeća i ustanova²⁴. Akvizicija je upisana u Knjizi preuzete građe pod brojem 16. Fond

²³ DAR, ovaj fond, Statusna dokumentacija, Izvješće o imovinskom i administrativnom preustrojstvu Zavoda (Relazione sul riordinamento patrimoniale e amministrativo dell'Istituto), 1937., str. 19.

²⁴ Ugovor o preuzimanju arhivske građe likvidiranih poduzeća od Skupštine općine Rijeka, br. 94/64, 14.III.1964., u dosjeu fonda Likvidirana poduzeća. Količina gradiva Poduzeća Uprava zgrada iz ugovora ne odgovara onoj pohranjenoj u arhivu. U arhivu su pohranjene 3 knjige i 74 kutije fonda Gradsko poduzeće Uprava zgrada Rijeka te 3 knjige i 4 kutije fonda Rajonska poduzeća Uprava zgrada u Rijeci, pa se može zaključiti da je gradivo naknadno još preuzimano a da to nije evidentirano.

Autonomni zavod za pučke kuće Kvarnerske pokrajine formiran je izdvajanjem iz fonda Gradsko poduzeće Uprava zgrada Rijeka. Gradsko poduzeće Uprava zgrada Rijeka preuzelo ga je u ožujku 1947. godine²⁵. U evidencijama Državnog arhiva u Rijeci nigdje nije zabilježeno gradivo Autonomnog zavoda za pučke kuće Kvarnerske pokrajine.

U Knjizi općeg inventara fond se vodi u okviru zbirnog fonda Likvidirana poduzeća pod brojem 323. Ovim sređivanjem fond je izdvojen iz zbirnog fonda.

1.3.2. Plan sređivanja, očuvanost i potpunost

Gradivo je sređeno sumarno kombiniranim sustavom odnosno rekonstrukcijom prvobitnog reda koja je otežana fragmentarnošću gradiva i unošenjem vlastitog reda. Tijekom sređivanja odvojene su serije i unutar njih stvoren odgovarajući poredak. Knjiga nema, a pri sređivanju spisa izabran je sljedeći plan: statusna dokumentacija, zapisnici sjednica, spisi o nekretninama u vlasništvu i pod upravom Zavoda te računovodstvena i knjigovodstvena dokumentacija.

U statusnoj dokumentaciji prikazani su kao podserije statut, pravilnik o osoblju i izvješće o preustroju ustanove.

Zapisnici sjednica upravnog vijeća sređeni su kronološki. Unutar njih upisane su i odluke izvanrednog povjerenika po rednom broju u razdoblju od 5.6. do 23.11.1937. godine kao i u kasnijem razdoblju uz sjednice upravnog vijeća i njegove odluke. Također, u zapisnicima su predstavljani i proračuni i završni računi pa oni na taj način dopunjuju nedostatnu financijsku dokumentaciju. Stranice zapisnika su izvorno paginirane.

Spisi o nekretninama u vlasništvu i pod upravom su prikazani nakon zapisnika sjednica jer predstavljaju osnovnu djelatnost ustanove. Dije se na podserije: pravnu dokumentaciju, projekte izgradnje i spise o održavanju nekretnina. Pravna dokumentacija sadrži ugovore o pogodbi, zamjeni, kupoprodaji ili ustupanju nekretnina i ugovore o najmu stanova u vlasništvu Zavoda s pogodbom o prodaji. Ugovori su sređeni prema abecednom redu prezimena suugovaratelja. Unutar projekata izgradnje odvojeni su spisi o financiranju pojedinih projekata sređeni kronološki i nacrtana dokumentacija koja je opisana u inventaru. Spisi o održavanju nekretnina odnose se samo na izvorno nastale dosjee o popravcima ratnih oštećenja na zgradama. Spisi u dosjeima su sređeni kronološki, a dosjei prema abecednom redu naziva ulica.

²⁵

Vidjeti bilješku 21!

Računovodstvena i financijska dokumentacija ima sljedeće podserije: završni račun samo za jednu godinu, isplatne liste i porez na beriva također samo za jednu godinu, naknade doprinosa za zdravstveno i socijalno osiguranje kućepaziteljica isto za jednu godinu, inventar pokretnina u vlasništvu Zavoda i promjene u vezi njega, te ugovori o zajmu i promjene istih sređeni kronološki.

Tijekom sređivanja izvršeno je izlučivanje bezvrijednog gradiva²⁶.

Gradivo je fragmentarno, serije su necjelovite. Po nešto većoj količini izdvaja se pravna dokumentacija o nekretninama koja je i po rasponu godina najsveobuhvatnija. Gradivo je srazmjerno dobro sačuvano. Stručno-tehnički je sređeno, odnosno obavljeno je kartoniranje i signiranje arhivskih jedinica.

Sačuvano je 0,15 d/m gradiva koje je pohranjeno u 2 kutije.

1.3.3. Jezik i pismo

Gradivo je pisano na talijanskom jeziku. Izuzetak čini nekoliko spisa nakon 1945. godine pisanih dvojezično, na talijanskom i hrvatskom jeziku.

1.3.4. Dopunski izvori u istom arhivu

Kako su prve nadređene razine stvaratelju fonda u njegovom djelovanju bila tijela gradske i pokrajinske vlasti, upravo su arhivski fondovi Općina Rijeka 1918.-1945., Riječka prefektura i Gradski narodni odbor Rijeka najvažniji dopunski izvori za istraživanje njegove povijesti. Fond Općina Rijeka sadrži spise o osnivanju ustanove, imenovanju upravnih tijela, financiranju, proračune 1940.-1943., završne račune 1930.-1942., programe rada 1933.-1935. godine²⁷. Fond Riječka prefektura osim spisa o osnivanju i imenovanjima članova upravnih tijela sadrži još i spise o zajmovima, financiranju određenih

²⁶ Predmet izlučivanja nalazi se u dosjeu fonda Gradsko poduzeće Uprava zgrada Rijeka.

²⁷ DAR, Općina Rijeka 1918-1945, Opći spisi, 1926., H 8/1926.

projekata, izgradnji pučkih kuća, izvješća i završne račune²⁸. Fond Gradski narodni odbor Rijeka od 1945. do 1947. godine je zanimljiv, iako nedostatan, izvor zbog uvida u okolnosti u kojima je stvaratelj fonda polako gasio svoju aktivnost²⁹.

Također, fondovi Tehnički uredi grada Rijeke i Pokrajinski tehnički uredi u Rijeci sadrže projektnu dokumentaciju stambenih objekata koje je gradio stvaratelj.

1.3.5. Valorizacija

²⁸ DAR, Riječka prefektura, I-6-3, Istituto fascista autonomo per le case popolari / gia Ente autonomo case popolari

²⁹ DAR, Gradski narodni odbor Rijeka, Razno 1945.-1948., 1. Zapisnici sjednica GNO-a 1945. i 1946.

Iako se ne radi o prvoj inicijativi za izgradnju objekata za siromašnije slojeve³⁰, Autonomni zavod za pučke kuće Kvarnerske pokrajine bio je izuzetno važna ustanova. Djelovao je u društvenom sustavu koji je snažno poticao stanogradnju, pa je iz razdoblja njegova djelovanja na licu grada ostao značajan trag u velikom broju izgrađenih stanova, gradskih četvrti i stambenih naselja. Stoga je fond vrijedan izvor za izučavanje povijesti lokalne arhitekture i urbanističkih poteza. Doprinos stvaratelja modernoj arhitekturi Rijeke na području pod nekadašnjom talijanskom upravom temeljito je valoriziran u sklopu izložbe Moderna arhitektura Rijeke održane 1996. godine u Modernoj galeriji Rijeka³¹.

Također, fond pruža uvid u postavke fašističkog sustava, specifično kroz problematiku javnih radova. Država je kroz ekonomičan tip izgradnje i stroge odredbe o uvjetima najma razvijala jedan tip društvene skrbi. Socijalni motivi u nekim slučajevima bili su više sanitarne naravi kao na primjeru Starog grada, a i odredbe u propisima naglašavale su higijenske uvjete što dosta govori o dotadašnjim uvjetima stanovanja. Vidljiva je težnja sustava za postizanjem višeg stambenog standarda. U tom smislu najznačajniji su izvor statusna dokumentacija i zapisnici sjednica upravnog vijeća. Zapisnici sjednica pružaju uvid u modele odlučivanja, načine i uvjete financiranja projekata i općenito u tadašnje ekonomske vrijednosti.

S imovinskopravnog stajališta značajni su ugovori o pogodbi,

³⁰ Već početkom stoljeća osnovano je nekoliko sličnih udruženja poput Riječkog radničkog udruženja (Societa operaia Fiumana), Udruženja za izgradnju jeftinih kuća (Societa per la costruzione di case economiche) i Riječke kooperative (Unione cooperativa Fiumana) čija je graditeljska aktivnost urodila najamnim zgradama i, unutar njih, radničkim kućama izvan užeg gradskog središta što je bitno izmijenilo fizionomiju grada. Vidjeti: J. Lozzi Barković. *Secesija i stambeno graditeljstvo na primjerima radničkih kuća u Rijeci*, Vjesnik Povijesnog arhiva Rijeka, 33-34/1991-1992, Rijeka 1993., str. 123-134.

³¹ S. Randić i I. Turato. *Urbani okvir riječke Moderne 1918.-1941.*; J. Todorović. *Stambena arhitektura riječke Moderne*, u Moderna arhitektura Rijeke : Arhitektura i urbanizam međuratne Rijeke 1918.-1945., Moderna galerija Rijeka 1996., str. 8-25; 58-95.

zamjeni, kupoprodajama, ustupanju i najmu nekretnina s popratnom dokumentacijom.

1.4. LITERATURA

1. **GAZZETTA Ufficiale del Regno d'Italia** br. 1/1927, 156/1935, 86/1937, 212/1940.
2. **INVENTAR** arhivskog fonda Gradski narodni odbor Rijeka, Državni arhiv u Rijeci (DAR), Rijeka 1978.
3. **INVENTAR** arhivskog fonda Općina Rijeka 1918.-1945., DAR, Rijeka 1964.
4. **INVENTAR** arhivskog fonda Pokrajinski tehnički uredi u Rijeci, DAR, Rijeka 1976.
5. **INVENTAR** arhivskog fonda Riječka prefektura, DAR, Rijeka 1964.
6. **INVENTAR** arhivskog fonda Tehnički uredi grada Rijeke, Rijeka 1979.
7. **LA VEDETTA** d'Italia, god. 1926.
8. **LOZZI BARKOVIĆ, Julija. Secesija i stambeno graditeljstvo na primjerima radničkih kuća u Rijeci**, Vjesnik Povijesnog arhiva Rijeka, 33-34/1991-1992, Rijeka 1993., str. 123-134.
9. **MODERNA** arhitektura Rijeke : Arhitektura i urbanizam međuratne Rijeke 1918.-1945., Moderna galerija Rijeka, Rijeka 1996.
10. **OPERE Pubbliche**, VI., N. 5-6, Rim 1936.

SUMARNI INVENTAR

2. SPISI

Kutija 1

2.1. STATUSNA DOKUMENTACIJA (1936.-1940.)

**2.1.1. Statut (fragmentarni koncept)
1936. ?**

2.1.2. Pravilnik o osoblju (Regolamento organico del personale)

1940., 1942. dopunjen

2.1.3. Izvešće o imovinskom i administrativnom preustroju Zavoda (Relazione sul riordinamento patrimoniale e amministrativo dell'Istituto)

1937.

2.2. ZAPISNICI SJEDNICA (1929.-1940.)

**2.2.1. Upravno vijeće
1929.(27.XI.) - 1932.(26.VII.)
1936.(3.II.) - 1940.(21.VI.)**

2.3. SPISI O NEKRETNINAMA U VLASNIŠTVU I POD UPRAVOM ZAVODA (1927.-1946.)

2.3.1. Pravna dokumentacija o nekretninama

**2.3.1.1. Ugovori o pogodbi, zamjeni, kupoprodaji ili ustupanju nekretnina Zavodu s popratnom dokumentacijom
(po abecednom redu prezimena suugovaratelja)**

1927.-1943.

2.3.1.2. Ugovori o najmu nekretnina s pogodbom o budućoj prodaji i ugovori o prodaji

(po abecednom redu prezimena najmoprimaca, odnosno

kupaca)

1928.-1944.

2

2.3.2. Projekti izgradnje nekretnina

2.3.2.1. Financiranje projekata

Uređenje Starog grada i četvrti oko Željezničkog kolodvora
1932., 1933.

Projekti za ulice: Doria, Trieste, Trento
1933.-1940.

2.3.2.2. Nacrtna dokumentacija

Situacijski planovi i generalne planimetrije projekta izgradnje 25 radničkih kuća na području S.Nicolo
1941.-1944.

Nacrt prizemlja za izgradnju dvije kuće u ulici Doria
? god.

2.3.3. Spisi o održavanju nekretnina

2.3.3.1. Dosjei popravaka ratnih oštećenja na zgradama

1945., 1946.

2.4. RAČUNOVODSTVENA I KNJIGOVODSTVENA DOKUMENTACIJA (1928.-1945.)

2.4.1. Završni račun³²

1941./1942.

³²

Završni računi sadržani su još u zapisnicima sjednica i to za godine: 1928.-1930., 1935.-1939. Također i proračuni za godine: 1931., 1932., 1937.-1940.

2.4.2. Isplatne liste i porezi na beriva

1945. kućepaziteljice

2.4.3. Naknade doprinosa za zdravstveno i socijalno osiguranje kućepaziteljica

1944.(X.)-1945.(III.)

2.4.4. Inventar pokretnina u vlasništvu Zavoda i promjene u svezi njega

1944., 1945.

2.4.5. Ugovori o zajmu i promjene ugovora o zajmu

1928.-1941.